

Spor da Mobbing Uygulamaları ve Sporcuların Mobbing Algılama Düzeylerinin Tespiti¹

Mobbing Applications in Team Sport and Determinations of Perception Levels of Athletes on Mobbing

Melih Nuri SALMAN

Aksaray Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spor Yönetimi ABD

Sinem YALÇINDAĞ

Gençlik ve Spor Bakanlığı Sportif Eğitim Uzmanı, Ankara

Makale Geliş Tarihi: 24.06.2017

Yayına Kabul Tarihi: 24.04.2017

Özet

Son yıllarda mobbing konusunda meslek dalları ve çalışanlarına yönelik pek çok araştırma yapılmaya başlanmış olsa da spor alanında yapılan çalışma sayısı yok denecek kadar azdır. Bu çalışmada, spor alanında yaşanan mobbing davranışları ile sporcuların mobbinge yönelik algılarının neler olduğu ve ne şekilde gerçekleştirildiği bu araştırmanın ana amacı olarak belirlenmiştir. Araştırmanın evrenini ülkemizdeki elit düzeyde spor yapan lisanslı sporculardır. Araştırma grubunu ise, 126'sı milli takımlarda yer alan 189'u ulusal liglerde oynayan voleybol (85), futbol (89), su topu (49) ve buz hokeyi (92) branşlarından toplam 315 sporcu oluşturmuştur. Araştırmada spora uyarlaması Cengiz (2008) tarafından yapılan mobbing ölçeği kullanılmıştır. Spora uyarlama çalışması sonucunda ölçeğin Cronbach alpha değeri 0.94 olarak belirlenmiştir. Araştırma verilerinin değerlendirilmesinde istatistikî yöntem olarak frekans, yüzde dağılımları, ikili gruplar için non parametrik testler olan Mann Whitney U testi, çoklu gruplar için Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre; araştırma grubunda yer alan sporcuların tüm alt boyutlarda düşük düzeyde mobbing algılamasına sahip oldukları, 29-34 yaş grubu sporcuların diğer yaş gruplarına göre daha çok mobbinge maruz kaldıkları, voleybol ve buz hokeyi sporcularının daha fazla mobbinge uğramış oldukları saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Spor; Mobbing, Yıldırma, Psikolojik Taciz

Abstract

In that study, experienced mobbing behaviours are examined in the field of sports from the perspectives of athletes to determine athletes perceptions intended to mobbing. Sample of this study consists of 315 athletes 126 of which are elite national team players and 189 of them are not. Cengiz (2008) was adapted sports mobbing scale. As a result of adoption to the field of sports, scales Cronbach's alpha coefficient determined as 0.94. To make evaluation of researching datas as a statistical method frequency, and percentage distribution, Mann Whitney's U test, for multi groups Kruskal Wallis tests has been used. According to datas obtained from

1. Bu araştırma Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiş ve Kanada Toronto Üniversitesinde düzenlenen Sport & Society 2015 konferansında poster bildirisi olarak sunulmuştur.

research; determination made like research conducted on athletes shows they have low-level scale mobbing sense, 29-34 age group athletes more exposed to mobbing, bachelor's degree athletes get more points from mobbing. Also if its examined according to branch variables, it shows ice hockey and volleyball athletes gets more suffered from mobbing.

Keywords: *Sports, Mobbing, Terrorization, Psychological Harassment*

1. Giriş

Özellikle 20. yüzyıldan itibaren, sanayileşmenin hızlanması sonucu, çalışan sayısının ve çalışanlar arası rekabetin artması, çalışanların birbirlerini psikolojik olarak taciz etmeleri, güçlü olanın zayıf olanı ezmesi sonucu, mobbing (Türkçe olarak da yıldırma ve Psikolojik Şiddet) olgusunu ortaya çıkarmaktadır (Ekiz, 2010).

Çalışma hayatında yıldırma kavramı ilk olarak Leymann tarafından 1996 yılında, bir ya da birkaç kişi tarafından tek bir kişiye sistematik biçimde uygulanan düşmanca ve etik olmayan iletişim şekli ile kişiyi çaresiz ve savunmasız bırakmak; devamlı yıldırma hareketleri ile kişiyi itilmiş olduğu bir pozisyonda tutmak olarak tanımlanmıştır. Mobbing kavram olarak bir veya birden fazla kişi tarafından diğer kişi ya da kişilere yönelik gerçekleştirilen, belirli bir süre sistematik biçimde devam eden, yıldırma, pasifize etme veya işten uzaklaştırmayı amaçlayan; mağdur ya da mağdurların kişilik değerlerine, mesleki durumlarına, sosyal ilişkilerine veya sağlıklarına zarar veren; kötü niyetli, kasıtlı, olumsuz tutum ve davranışlar bütünü olarak nitelendirilmektedir (Bahçe 2007, Çobanoğlu 2005, Zapf 1999, Çakır 2006, Forsecia 2000)

Kişinin yaşamının önemli bir bölümünü geçirdiği iş yaşamında karşılaştığı önemli sorunlardan olan mobbing, iş tatminsizliği, motivasyon kaybı, performans ve örgütsel bağlılıkta azalış gibi sonuçları itibari ile örgütleri önemli ölçüde olumsuz etkilemektedir. Bu bağlamda yapılan bilimsel çalışmalar; uygulamada çalışanların mobbinge maruz kalma düzeylerinin azaltılmasına yönelik atılacak adımlara ve çalışanların örgüte olumlu bir tutum sergilemelerinde önemli rol oynamaktadır (Pelit ve Kılıç 2014, Tan 2005).

Tüm kültürlerde ve ülkelerde, yaş, cinsiyet, kıdem, hiyerarşik konum ayrımı olmadan çalışanların karşılaşması muhtemel bir işyeri sorunu olan işyerlerinde mobbing davranışı, günümüzde en çok araştırılan ve üzerinde durulan örgütsel bir sorun konumundadır (Yavuz 2007, Tınaz 2006). Bu bağlamda ülkemizde bu alanda yapılmış çalışmaların sayıca çok az olması büyük bir eksiklik olarak görülmektedir. Her alanda olduğu gibi, mobbingin yarattığı fizyolojik ve psikolojik etkiler dikkate alındığında, sporun yarışmacı yönü ve antrenör yönetici gibi paydaşların başarı odaklı zorlamaları, bir bütün olarak değerlendirildiğinde, spor alanındaki mobbing algısının tespiti de önem kazanmaktadır. Son yıllarda spor kamuoyuna medya yoluyla yansıyan mobbing haberleri, spor alanında kapsamlı ve daha fazla akademik çalışmaların yapılması ve elde edilecek sonuçların antrenör, idareci ve sporcu eğitiminde kullanılmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ülkemizde spor alanında karşılaşılan mobbingin hangi sebeplerden kaynaklandığını belirlemek, mobbingin çeşitli spor branşlarına göre değişkenlik gösterip göstermediğini saptamak ve sporcuların hangi davranışları mobbing olarak algılanmakta olduğunu tespit etmektir. Ayrıca araştırma sonuçlarından hareketle antrenör ve sporcu eğitiminde mobbing konusunda farkındalık yaratarak antrenör eğitim programlarında yer alması amaçlanmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın Problemi

1. Karşılaşılan mobbing düzeyi ile yaş, cinsiyet, eğitim durumu, spor yaşı, millilik durumu, branş ve medeni durum arasında bir ilişki var mıdır.
2. Mobbing Ölçeğinin görev, örgüt içi iletişim ve sosyal ilişkiler alt boyutlarından hangisinde en çok mobbinge karşılaşılmakta ve bu durum değişkenlere bağlı olarak farklılık göstermekte midir.

2. Yöntem

Araştırmada mevcut durumu ortaya çıkarmayı amaçlayan betimsel ve taramaya yönelik bir yöntem kullanılmıştır. Çalışma, teorik ve uygulamalı olmak üzere iki aşamadan oluşmuştur. İlk olarak konuyla ilgili literatür taranmış, daha önce yapılmış araştırma sonuçları incelenmiştir. İkinci aşamada ise veri toplama aracı olarak, Einarson ve Raknes (1997) tarafından geliştirilen ve Türkçe'ye uyarlaması Cemaloğlu (2007) tarafından, Spora uyarlaması ise Cengiz (2008) tarafından yapılan mobbing ölçeği kullanılmıştır. Kişisel bilgi formu, araştırmacı tarafından belirlenen yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, sporculuk yaşı, spor branşı, millilik durumu ve medeni durum değişkenlerine yer verilmiştir. Araştırmaya 4 farklı spor branşından 315 gönüllü sporcu katılmıştır.

Mobbing ölçeği çeşitli olumsuz davranışlara maruz kalmayı ölçen 22 maddeden oluşmaktadır. Tüm sorular davranışlarla ilgili olup mobbing terimine herhangi bir yerde işaret edilmemiştir. Bunun avantajı, anketi cevaplayan kişiyi, maruz kaldığı davranışı mobbing olarak etiketlemeye zorlamadan davranışa maruz kalma derecesinin ölçülmesidir. Spora uyarlama çalışması sonucunda ölçeğin Cronbach's alpha katsayısı 0.94 olarak belirlenmiştir. Ölçek görev alt boyutu (3, 4, 11, 12, 15, 17, 18, 19, 21), örgüt içi iletişim alt boyutu (2, 13, 14, 16, 10, 22) ve sosyal ilişkiler alt boyutu (1, 5, 6, 7, 8, 9, 20) olmak üzere 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Araştırmada verilerinin değerlendirilmesinde istatistikî yöntem olarak; frekans, yüzde dağılımları, veriler normal dağılım göstermediğinden dolayı ikili gruplar için Non Parametrik testlerden olan Mann Whitney U testi, çoklu gruplar için Kruskal Wallis testi uygulanmıştır.

3. Bulgular ve Yorumlar

Tablo 1. Araştırma Grubunun Özellikleri ile İlgili Değerler

Değişkenler	Gruplar	F	%
Yaş	22 Yaş ve Altı	188	59,7
	23-28 Yaş	88	27,9
	29-34 Yaş	35	11,1
	35-40 Yaş	4	1,3
Cinsiyet	Erkek	152	48,3
	Kadın	163	51,7
Eğitim	İlk öğretim	14	4,4
	Lise	144	45,7
	Lisans	134	42,5
	Yüksek Lisans	23	7,3
Spor Yaşı	0-2 Yıl	7	2,2
	3-5 Yıl	91	28,9
	6-8 Yıl	94	29,8
	9-11 Yıl	61	19,4
	12 Yıl Ve Üzeri	62	19,7
Branş	Futbol	89	28,3
	Su Topu	49	15,6
	Buz Hokeyi	92	29,2
	Voleybol	85	27,0
Millilik Durumu	Evet	126	40,0
	Hayır	189	60,0
Medeni durum	Evli	25	7,9
	Dul	4	1,3
	Bekar	286	90,8

Tablo 1’de araştırma grubunun çalışmada kullanılan bazı demografik özelliklerine ait yüzde frekans değerleri görülmektedir. Çalışmaya dahil edilen örneklem grubunun çoğunluğu (%59.7) 22 yaş ve altı grupta yer almaktadır. 152 erkek (%48.3), 163 kadının (%51.7) yer aldığı çalışmada büyük çoğunluğun lise ve üniversite düzeyinde eğitime sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 2. Araştırma Grubunun Mobbing Ölçeği Alt Boyutlarından Elde Ettikleri Puanlar İle İlgili Değerler

Alt Boyutlar	N	Ort.	ss.	Min.	Max.
Görev	315	22,95	4,77	9,00	37,00
Örgüt İçi İletişim	315	15,15	3,78	6,00	26,00
Sosyal İlişkiler	315	17,29	4,05	7,00	35,00

Tablo 2’de araştırma grubunun mobbing ölçeği alt boyutlarından elde ettikleri puanlara ilişkin değerler verilmektedir. Görev alt boyutu ortalaması $22,95 \pm 4,77$ örgüt

içi iletişim alt boyutu ortalaması 15,15, \pm 3.78 sosyal ilişkiler alt boyutu ortalaması 17.29 \pm olarak tespit edilmiştir.

Tablo 3. Mobbing Ölçeği Alt Boyutlarından Elde Edilen Puanların Yaş Durumlarına Göre Kruskal Wallis Sonuçları

	Yaş	N	Sıra Ort.	X ²	df	p	
Görev	a) 22 yaş altı	188	143,20	12,749	3	,005*	C > B > D > A
	b) 23-28 yaş	88	179,28				
	c) 29-34 yaş	35	183,87				
	d) 35-40 yaş	4	159,12				
Örgüt İçi İletişim	a) 22 yaş altı	188	148,32	5,569	3	,135	
	b) 23-28 yaş	88	173,81				
	c) 29-34 yaş	35	170,23				
	d) 35-40 yaş	4	158,12				
Sosyal İlişkiler	a) 22 yaş altı	188	156,69	2,815	3	,421	
	b) 23-28 yaş	88	168,59				
	c) 29-34 yaş	35	141,73				
	d) 35-40 yaş	4	129,12				

Tablo 3’de araştırma grubunun mobbing ölçeği alt boyutlarından elde ettikleri puanların yaş durumlarına göre Kruskal Wallis sonuçlarına ilişkin değerler verilmektedir. Buna göre görev alt boyutunda gruplara arası farklılığa rastlanmıştır ($X^2=12.749$, $p<0.05$). Sıra ortalamalarına bakıldığında en yüksek ortalamanın 29-34 yaş grubuna ait olduğu, en düşük ortalamanın ise 22 yaş ve altı grubunda olanlara ait olduğu görülmektedir. Diğer yandan, Mobbing ölçeği örgüt içi iletişim ve sosyal ilişkiler alt boyutları ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Tablo 4. Mobbing Ölçeği Alt Boyutlarından Elde Edilen Puanların Eğitim Durumlarına Göre Kruskal Wallis Sonuçları

	Eğitim	N	Sıra Ort.	X ²	df	p	
Görev	a) İlköğretim	14	115,54	9,454	3	,024*	C > D > B > A
	b) Lise	144	146,42				
	c) Lisans	134	173,04				
	d) Yüksek lisans	23	168,72				
Örgüt İçi İletişim	a) İlköğretim	14	145,00	7,038	3	,071	
	b) Lise	144	144,66				
	c) Lisans	134	172,14				
	d) Yüksek lisans	23	167,09				
Sosyal İlişkiler	a) İlköğretim	14	135,11	3,795	3	,285	
	b) Lise	144	150,01				
	c) Lisans	134	166,71				
	d) Yüksek lisans	23	171,22				

Tablo 4’te araştırma grubunun eğitim değişkenine göre mobbing ölçeği alt boyutlarından elde ettikleri puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rast-

lanılmıştır ($X^2=9.454$, $p<0.05$). Buna göre görev alt boyutunda gruplar arası sıra ortalamalarına bakıldığında en yüksek ortalamanın lisans grubuna ait olduğu, en düşük ortalamanın ise ilköğretim grubunda olanlara ait olduğu görülmektedir. Ayrıca tüm alt boyutlarda lisans ve lisansüstü eğitimi alan sporcuların, diğer eğitim gruplarında yer alan sporculara göre mobbing algılarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5. Mobbing Ölçeği Alt Boyutlarından Elde Edilen Puanların Sporculuk Yaşına Göre Kruskal Wallis Sonuçları

	Sporculuk Yaşı	N	Sıra Ort.	X^2	df	p	
Görev	a) 0-2 yıl	7	124,14	13,080	4	,011*	D > E > C > B > A
	b) 3-5 yıl	91	143,05				
	c) 6-8 yıl	94	145,28				
	d) 9-11 yıl	61	181,94				
	e) 12 yıl ve üzeri	62	179,50				
Örgüt İçi İletişim	a) 0-2 yıl	7	135,64	12,829	4	,012*	E > D > C > B > A
	b) 3-5 yıl	91	144,06				
	c) 6-8 yıl	94	144,45				
	d) 9-11 yıl	61	173,16				
	e) 12 yıl ve üzeri	62	186,64				
Sosyal İlişkiler	a) 0-2 yıl	7	183,21	6,284	4	,179	
	b) 3-5 yıl	91	157,81				
	c) 6-8 yıl	94	141,29				
	d) 9-11 yıl	61	163,75				
	e) 12 yıl ve üzeri	62	175,11				

Tablo 5’de araştırma grubunun mobbing ölçeği alt boyutlarından elde ettikleri puanların sporculuk yaşına göre görev alt boyutunda gruplar arası farklılığa rastlanmıştır ($X^2=13.080$, $p<0.05$). Sıra ortalamalarına bakıldığında en yüksek ortalamanın 9-11 yıl grubuna ait olduğu, en düşük ortalamanın ise 0-2 yıl grubunda olanlara ait olduğu görülmektedir. Örgüt içi iletişim alt boyutunda da anlamlı farklılığa rastlanmıştır ($X^2=12.829$, $p<0.05$). Sıra ortalamalarına bakıldığında en yüksek ortalamanın 12 yıl ve üzeri gruba, en düşük ortalamanın ise 0-2 yıl grubuna ait olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Mobbing Ölçeği Alt Boyutlarından Elde Edilen Puanların Branşlara Göre Kruskal Wallis Sonuçları

	Branş	N	Sıra ort.	X^2	df	P	
Görev	a) Futbol	89	135,14	11,117	3	,011*	D > C > B > A
	b) Su Topu	49	149,30				
	c) Buz Hokeyi	92	166,00				
	d) Voleybol	85	178,29				
Örgüt İçi İletişim	a) Futbol	89	147,68	5,772	3	,123	
	b) Su Topu	49	157,42				
	c) Buz Hokeyi	92	150,44				
	d) Voleybol	85	177,32				

	Branş	N	Sıra ort.	X ²	df	P
Sosyal İlişkiler	a) Futbol	89	136,74	7,438	3	,059
	b) Su Topu	49	158,27			
	c) Buz Hokeyi	92	169,17			
	d) Voleybol	85	168,02			

Tablo 6’da araştırma grubunun mobbing ölçeği alt boyutlarından elde ettikleri puanların branşlarına göre Kruskal Wallis sonuçlarına ilişkin değerler verilmektedir. Buna göre görev alt boyutunda gruplar arası farklılığa rastlanmıştır ($X^2=11.117$, $p<0.05$). Sıra ortalamalarına bakıldığında en yüksek ortalamanın voleybol grubuna ait olduğu, en düşük ortalamanın ise futbol grubunda olanlara ait olduğu görülmektedir.

Ayrıca veriler incelendiğinde araştırma kapsamına alınan sporcuların branşı değişkenine göre örgüt içi iletişim ve sosyal ilişkiler alt boyutları arasında istatistiksel açıdan herhangi bir farklılığa rastlanılmamış ($p>0.05$), ancak voleybol branşında yer alan katılımcıların her iki alt boyutta da en yüksek algıya sahip oldukları belirlenmiştir.

Tablo 7. Mobbing Ölçeği Alt Boyutlarından Elde Edilen Puanların Cinsiyetlerine Göre Mann Whitney-U Sonuçları

	Cinsiyet	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	z	p
Görev	Erkek	152	162,26	24663,00	1,174	-,806	,420
	Kadın	163	154,03	25107,00			
	Toplam	315					
Örgüt İçi İletişim	Erkek	152	157,44	23930,50	12302,500	-,107	,914
	Kadın	163	158,52	25839,50			
	Toplam	315					
Sosyal İlişkiler	Erkek	152	159,81	24291,50	12112,500	-,345	,730
	Kadın	163	156,31	25478,50			
	Toplam	315					

Tablo 7’de araştırma grubunun mobbing ölçeği alt boyutlarından elde ettikleri puanların cinsiyetlerine göre dağılımı incelendiğinde her üç alt boyutta da gruplar arası herhangi bir farklılığa rastlanmamıştır. Görev ve sosyal ilişkiler alt boyutlarında erkek sporcuların, örgüt içi iletişim alt boyutunda ise kadın sporcuların algılarının daha yüksek olduğu Tablo -7 ‘de görülmektedir.

Tablo 8. Mobbing Ölçeği Alt Boyutlarından Elde Edilen Puanların Millilik Durumlarına Göre Mann Whitney-U Sonuçları

	Millilik	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	z	p
Görev	Evet	126	179,95	22674,00	9,141	-3,514	,000*
	Hayır	189	143,37	27096,00			
	Toplam	315					
Örgüt İçi İletişim	Evet	126	176,67	22260,50	9554,500	-3,015	,003*
	Hayır	189	145,55	27509,50			
	Toplam	315					

	Millilik	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	z	p
	Evet	126	172,78	21770,00	10045,000	-2,380	,017*
Sosyal İlişkiler	Hayır	189	148,15	28000,00			
	Toplam	315					

Tablo 8’de araştırma grubunun mobbing ölçeği alt boyutlarından elde ettikleri puanların millilik durumuna göre Mann Whitney-U testi sonuçlarına ilişkin değerler verilmektedir. Buna göre; görev alt boyutunda milli olanlar lehine anlamlı farklılığa rastlanmıştır (U=9.141, p<0.05). Örgüt içi iletişim alt boyutunda milli olanlar lehine anlamlı farklılığa rastlanmıştır (u=9554.500, p<0.05). Sosyal ilişkiler alt boyutunda da milli olanlar lehine anlamlı farklılığa rastlanmıştır (U=10045,00, p<0.05).

4. Tartışma

Araştırma grubunun mobbing ölçeği alt boyutlarından elde ettikleri puanlar incelendiğinde görev alt boyutunda ortalamanın 22,95 olduğu görülmüştür. Görev alt boyutundan elde edilecek en düşük puan 9, en yüksek puan 45’dir. Bu noktadan hareketle, çalışma grubunda yer alan sporcuların görev alt boyutunda düşük düzeyde mobbinge maruz kaldıkları söylenebilir. İstatistiksel işlem sonucu ortalamanın 15,15 seviyesinde saptandığı örgüt içi iletişim alt boyutunda en düşük puan 6, en yüksek puan 30’dur. Dolayısıyla çalışma grubunda yer alan sporcuların iletişimsel anlamda mobbing içeren davranışla karşılaşma oranı çok düşük düzeydedir. Ölçeğin sosyal ilişkiler alt boyutunda genel ortalamanın 17.29 olduğu gözlemlenmiştir. Bu sonuca göre diğer boyutlara benzer şekilde, sporcuların sosyal ilişkiler alt boyutunda da düşük düzeyde mobbinge maruz kaldıkları söylenebilir (Tablo- 2). Tam olarak sporcular üzerinde yapılmamış olsa da, Alkan ve Ark (2011) ve Gülle, M. (2013) beden eğitimi ve spor öğretmenleri üzerinde yaptıkları çalışmalar ile Hacıcaferoğlu, S. (2010) Gençlik ve Spor personelinin işyerinde karşılaştıkları mobbing algılarının benzer şekilde düşük düzeyde olduğu dikkate alınır, bu araştırmanın sonuçları ile paralellik göstermekte olduğundan söz edilebilir.

Yaş değişkenine bağlı olarak yapılan analizler sonucunda, görev alt boyutunda gruplar arasında fark olduğu saptanmıştır (Tablo 3). 29-34 yaş grubu sporcuların diğer gruplardan daha çok mobbinge maruz kaldıkları, 22 yaş ve altı, grubun ise en az mobbinge maruz kalan grup olduğu belirlenmiştir. Farklılığın nedenleri arasında, sporcuların artan sportif tecrübelerine bağlı olarak takım içerisinde görev ve daha fazla sorumluluk almış olmalarının bir sonucu olarak açıklanabilir. Ayrıca, takım içindeki görevlerini yerine getirirken antrenör, yönetici ve taraftarların istek ve baskılarının bu sporcular üzerinde arttığını söylemek de olasıdır.

Eğitim durumları açısından yapılan analizler sonucunda görev alt boyutunda gruplar arası farklılığa rastlanmıştır (Tablo 4). Lisans eğitim düzeyine sahip olan grupta yer alanların diğer gruplardan daha yüksek puan elde ettikleri, en düşük ortalamanın ise ilköğretim düzeyinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çakıroğlu ve ark.(2014) yapmış oldukları araştırmalarında mobbinge maruz kalmış bireylerin tükenmişlik durumu ile eğitim düzeyleri değişkeni arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu saptamışlardır. Lisans eğitimi almış sporcuların mobbing algılarının yüksek olması, almış oldukları

eğitimin doğal bir sonucu olarak konu hakkındaki farkındalıklarının diğer gruplara nazaran daha fazla olması ile açıklanabilir.

Sporculuk süreleri açısından yapılan analizler sonucunda görev alt boyutunda ve örgüt içi iletişim alt boyutunda anlamlı farklılığa rastlanmıştır ($p < 0.05$). Görev alt boyutunda 9-11 yıl grubunda olanların diğer gruplardan daha yüksek puan elde ettikleri, en düşük puan ortalamasına sahip grubun ise 0-2 yıl grubunda olduğu belirlenmiştir. Sporculuk süresi arttıkça, sporcuların takımlarda oynama durumu, görev ve sorumlulukları diğerlerinde daha fazla olmaktadır. Sporculuk süresi az olan sporcuların ise spora yeni başlamaları sebebiyle müsabaka içerisinde yer alma ve görev sorumlulukları daha düşük olmaktadır ve dolayısıyla bu durumda olan sporculardan beklentiler daha az olmaktadır. Bu sebeple görev alt boyutundaki mobbing puanı düşük olabilir.

Örgüt içi iletişim alt boyutunda elde edilen sonuçlar, sporculuk yaşı arttıkça örgüt içi iletişimde mobbinge maruz kalma puanlarında da artış olduğunu göstermektedir (Tablo 5). Araştırmada elde edilen veriler göre mobbinge maruz kalma durumu branş değişkenine göre incelendiğinde, görev ve örgüt içi iletişim alt boyutunda voleybol, sosyal ilişkiler alt boyutunda da voleybol ve buz hokeyi sporcularının daha fazla mobbinge uğradıklarını beyan ettikleri tespit edilmiştir (Tablo 6). Diğer yandan araştırma grubunu oluşturan bayan sporcuların içinde en az mobbing davranışına uğrayanlar tüm alt boyutlarda futbolcular olmuştur. Bu durum futbol branşının daha fazla eril görülmesinden ve algılanmasından kaynaklanabilir.

Çalışmamıza katılan sporcuların branşlarına göre yapılan analizler sonucunda görev alt boyutunda anlamlı farklılığa rastlanmıştır (Tablo 7). Görev alt boyutunda voleybolcuların çalışmada yer alan diğer branş sporcularından daha yüksek puan aldıkları, buz hokeyicilerin sutopu ve futbol branşındakilerden daha yüksek puan aldıkları, su topu ile uğraşanların futbolculardan daha yüksek puan aldıkları tespit edilmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre voleybol branşında sporcu algılarına göre mobbing içerikli davranışların daha yoğun yaşandığı söylenebilir. Bu açıdan bakıldığında voleybol federasyonunun mobbinge ilişkin olarak branşın tüm paydaşlarına (sporcu-antrenör-yönetici) yönelik farkındalık çalışmaları yapması gerektiği önerilebilir.

Cinsiyet değişkenine göre yapılan analizler sonunda mobbing ölçeği alt boyutlarında gruplar arası farklılığa rastlanmamıştır (Tablo 7). Bu araştırma sonucu alanda yapılan diğer araştırma sonuçlarına göre daha farklı bir sonuca ulaşılmıştır. Nitekim, Di Martino ve ark (2003) kadınların iş yaşantısında erkeklere göre daha fazla mobbinge maruz kaldıklarını belirlerken, Alkan (2011), Cemaloğlu ve Ertürk (2007) yaptıkları bir başka araştırma da erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre daha fazla mobbinge maruz kaldığını ortaya koymuşlardır. Hacıcaferoğlu ve Çoban (2011) tarafından GSGM personeli üzerine yapılan bir çalışmada kadınların mobbing davranışlarına erkeklerden daha çok maruz kaldıkları belirlenmiştir. Leyman (1993) çalışma yaşamında erkek egemenliğinin fazla olduğu iş yerlerinde kadın çalışanların, kadınların fazla olduğu iş yerlerinde erkek çalışanların mobbinge maruz kalma puanlarının daha yüksek olduğunu belirtmiştir.

Millilik durumlarına göre yapılan analizler sonucunda mobbing ölçeğinin tüm alt

boyutlarında gruplar arası anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır (Tablo 8). Milli olan sporcuların tüm alt boyutlarda milli olmayanlardan daha yüksek puan aldıkları görülmüştür. Milli sporcular, milli olmayan sporculara oranla daha üst düzey sporcu oldukları için takım içerisindeki görev, sorumluluk ve müsabaka performansı konusunda antrenör ve idarecilerinin daha fazla beklenti içinde olmaları ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu kişilerin sporculardan beklentilerinin daha yüksek olabileceği dikkate alındığında, milli sporcuların üzerinde oluşan baskının gerek kendi takımlarında gerekse milli takımlarda çok daha yoğun olduğundan söz edilebilir. Bu durum idareci, antrenör ve sporcular arasındaki davranış şekillerini anlıkta olsa olumsuz şekilde etkilemesi, sporcuların mobbing algısını kuvvetlendirici rol oynayacağı şeklinde açıklanabilir. Cengiz, R. (2008), futbolcular üzerinde yapmış olduğu araştırmada, futbolcuların mobbing davranışlarına düşük düzeyde de olsa maruz kaldıkları, duyguların, duygusal ihtiyaçlarının istismar edildiği ve mobbingin bir yaptırım ve tehdit aracı olarak kullanıldığı saptanmıştır. Bu araştırmada özellikle antrenörlerin mobbing uygulamada çok daha etkili olduğu sonucunu da bulunmuştur. Hacıcaferoğlu'nun (2013) yılında Futbol Klasman hakemleri üzerinde yapmış olduğu bir başka çalışmada da, hakemlerin taraftar, futbolcular, antrenörler ve spor yorumcularından kaynaklı orta ve orta altı düzeyde yıldırma ve mobbing uygulamalarına maruz kaldıklarını belirlemiştir. Bu durum rekabet sporunun içinde yer alan kişilerin eğitim düzeyi, buldukları konum, spordan beklentileri, oynana müsabakanın sonucu vb. etkenlere bağlı olarak açıklanabilir.

Sonuç olarak; çalışma grubunda yer alan sporcuların tüm alt boyutlarda düşük düzeyde mobbing algılamasına sahip oldukları, 29-34 yaş grubu sporcuların diğer gruplardan daha çok mobbinge maruz kaldıkları, Lisans mezunu olan sporcuların daha yüksek puan elde ettikleri tespit edilmiştir. Ayrıca branş değişkenine göre incelendiğinde, görev ve örgüt içi iletişim alt boyutunda voleybol sporcularının, sosyal ilişkiler alt boyutunda da voleybol ve buz hokeyi sporcularının daha fazla mobbinge uğramış oldukları tespit edilmiştir.

Tüm bu sonuçlara bakarak çalışmanın genişletilmesi, diğer branşlara da uygulanması, antrenör eğitiminde ve sporculara verilecek seminerlerde bu konudaki farkındalığın artırılması, eğitici küçük el kitaplarının hazırlanması sporcuların mobbing algısını artırmada yararlı olacaktır. Ayrıca mobbing kavramı ve spor camiasının bu konuda bilinç seviyesinin yükseltilmesi, mobbinge maruz kalan kişilerin korunması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

5. Kaynakça

- Akkar A.(2010). Meslek Liseleri Yönetici ve Öğretmenlerinde Psikolojik Yıldırma (Mobbing) Yüksek Lisans Tezi, S.25-26-27
- Alkan ve ark (2011) Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimi Dergisi, 2011, 13 (3): 270-280.271
- Bahçe Ç. (2007). Mobbing Olusumunda Örgüt Kültürünün Rolü, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.S.11
- Cengiz, R. (2008), Profesyonel Futbol Kulübü Yöneticilerinin Dönüşümsel Liderlik Stilleri ile kulüplerinin Örgüt Sağlığı ve Futbolcuların Yıldırma (Mobbing) Yaşamları Arasındaki İlişki, Gazi Üniversitesi / Sağlık Bilimleri Enstitüsü / Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı ,Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara

- Çakır B. (2006). İş Yerindeki Yıldırma Eylemlerinin (Mobbing) İşten Ayrılmalara Etkisi Üzerine Bir Araştırma. (Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, İnsan Kaynakları Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.S.33
- Çakıroğlu ve ark.(2014). Mobbing (Yıldırma) Davranışlarının Tıbbi Sekreterlerin Tükenmişliği Üzerine Etkisi, Electronic Journal of Vocational Colleges, Agustus 2014. Bürokon Özel Sayısı
- Çobanoğlu Ş.(2005). Mobbing İşyerinde Duygusal Saldırı ve Mücadele Yöntemleri, Timaş Yayınları, İstanbul, S.27
- Davenport N. Schwartz R.D. ve Elliott G.P.(2003). Mobbing İşyerinde Duygusal Taciz, Çeviren: Osman Cem ÖNERTOY, Sistem Yayıncılık, Ankara, S.4
- Dierickx C. (2004). The Bully Employee: A Survival Guide for Supervisors. Super Vision, Vol: 65; Issue: 3; pp.6-7.
- Di Martino, V, Hoel, H, Cooper, C, C. (2003). "Preventing Violence and Harassment in the Workplace", European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, [http://www.eurofound.eu.int/publications/files/EFO2109EN .pdf](http://www.eurofound.eu.int/publications/files/EFO2109EN.pdf), (28.11.2005).
- Ekiz V.(2010). İşletmelerde Yaşanan Psikolojik Şiddet, Yüksek Lisans Tezi, S.9-10-11-27-55-56
- Field T.(1996). Bully in Sight.How to Predict,Resist,Challenge and Combat Workplace Bullying .Overcoming the Silence and Denial by which Abuse Thrives.Oxfordshire:Success Unlimited.pp.160-172
- Fonseca AC. (2000). Bully in Sight: How to Predict, Resist, Challenge and Combat Workplace Bullying. Behaviour Research and Therapy, Vol: 38, Issue: 6, Zaterdag.
- Hacıcaferoğlu, S. (2010) Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Personelinin Çalışma Ortamında Maruz Kaldıkları Yıldırma (Mobbing) Davranışlarının İncelenmesi, Fırat Üniversitesi / Sağlık Bilimleri Enstitüsü / Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ
- Hacıcaferoğlu,S., (2013) Futbol Klasman Hakemlerinin Maruz Kaldıkları Yıldırma (Mobbing) Davranışlarının İncelenmesi, Fırat Üniversitesi / Sağlık Bilimleri Enstitüsü / Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Elazığ
- Leymann H.(1996). The Content And Development Of Mobbing At Work, European Journal of Work and Organizational Psychology, Vol. 5 (2),pp.5.
- Namie G,Namie R. The Bully at Work.What You Can Do to Stop the Hurt and Reclaim Your Dignity on the Job.Narperville,IL:Sourcebooks,Inc.2000.pp.63
- Pelit E, Kılıç İ.(2014)Çalışma Hayatının Bir Sorunu Olarak Mobbing ve Örgütsel Bağlılığa Etkisi:Türkiye ve Kazakistan Otellerinde Bir Uygulama Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi, 9: 90-126
- Rayner, C.; K. McIvor;(2008). "Dignity at Work Project", Research Report, University of Portsmouth, pp.21.
- Schermerhorn, John R.; James G. Hunt; Richard N. Osborn (1997). Organizational Behavior, 6.Edition
- Tan UB. (2005). İş Yerinde Rekabetin Neden Olduğu Psikolojik Baskılar ve İş Yerinden Uzaklaştırma (Mobbing). (Marmara Üniversitesi, Yönetim ve Çalışma Psikolojisi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- Tınaz, Pınar. (2006). İş Yerinde Psikolojik Taciz. (Mobbing). (1. Baskı). İstanbul: Beta Yayıncılık .S.18-20-21-44-47-107-112-117-156-157-158-160-174
- Tutar R, H., Mobbing (Psikolojik Şiddet), < [http:// www. canaktan. Org / yönetim / psikolojik-siddet / anasayfamobbing. Htm](http://www.canaktan.Org/yonetim/psikolojik-siddet/anasayfamobbing.Htm) >, (03.03.2005).
- Voroney, J.; "Workplace Bullying: A Cultural Perspective", Culture of Peace Online Journal, Vol. I, Issue 1, 2005, pp.21-30.
- Yamada DC. (2000). The Phenomenon of Workplace Bullying and the Need for Status-Blind Hostile Work Environment Protection. Georgetown Law Journal, Vol: 63 Issue: 3, New York.pp.134

- Yavuz H.(2007).Çalışanlarda Mobbing (Psikolojik Şiddet) Algısını Etkileyen Faktörler: SDÜ Tıp Fakültesi Üzerinde Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Isparta,S.43
- Yüçetürk, E., Örgütlerde Durdurulamayan Yıldırma Uygulamaları: Düş Mü? Gerçek Mi? 11. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler Kitabı, Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayın No:57, 22-24 Mayıs, 2003.S.1-226
- Zapf, D. (1999). Organisational, work group related and personal causes of mobbing/bullying at work. International Journal of Manpower, 20(1/2), S.70-85.

Extended Abstract

Purpose and Significance: Encountering mobbing is always a possibility in all cultures and countries, regardless of age, gender, seniority and hierarchical position when people are involved. For this reason, mobbing is currently one of the most researched organizational-social topics today. The aim of this research is to examine mobbing behavior in sports, which constitutes an important part in our social life and to determine athletes' perceptions about mobbing.

Methods : Sample of this study consists of 315 athletes 126 of which are elite national team players and 189 of them are not. Participating athletes compete in sports like football, volleyball, ice hockey and water polo. 59.7% of participants were between ages 17-22 and 27.9% of them were between ages 23-28. 48.3% of participating athletes were female while 51.7% of them were male. For data collection, mobbing inventory (developed by Einarsen and Raknes (1997) and adapted for sports area by Cengiz (2008)) tool was used. After adaptation for sports, Cronbach's alpha coefficient of the inventory was found to be 0.94. The inventory consists of 22 questions and 3 sub scales: Task sub scale (3, 4, 11, 12, 15, 17, 18, 19, 21), inter-organizational communications sub scale (2, 13, 14, 16, 10, 22) and social relationships sub scale (1, 5, 6, 7, 8, 9, 20). To make evaluation of researching datas as a statistical method frequency, and percentage distribution, because of the datas not distributed normally at binary groups Non parametric tests like Mann Whitney's U test, for multi groups Kuraskal Wallis tests has been used.

Discussion and Conclusion : Study results show that athletes encounter moderate mobbing ($x=22.95$) in task sub scale, low mobbing in inter-organizational communications ($x=15.15$) and again low mobbing in social relationships ($x=17.29$). Research shows that in task sub scale, athletes between ages 29-34 and athletes with sports history of 9-11 years experienced mobbing more than athletes in other groups ($p<0.05$). When the relationship between mobbing and sports branch was examined, it was found that within task and inter-organizational communications sub scales, volleyball players encounter more frequent mobbing while within social relationships sub scale, volleyball and ice hockey players encounter more frequent mobbing. Research also shows that within all sub scales, players who play in national team experience more mobbing than other players ($p<0.05$).

As a result, it was determined that mobbing is present in sports environment. In addition, it was also observed that within all sub scales, athletes show low to moderate understanding (perception) about mobbing concept. It is of great importance that awareness of athletes, coaches and sports executives regarding mobbing should be increased in order to maintain a healthy social environment in sports. It is vital that awareness about mobbing should be increased in coach and athlete training processes.

Keywords: Sports, Mobbing, Terrorization, Psychological Harassment